

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

Maandelijksche Vergadering

van het Natuurhistorisch Genootschap, in het Museum te Maastricht,

□ Looiersgracht. □

op Woensdag 2 Februari a. s.,
tegen 6 uur.

De leden gelieven te bedenken, dat voor deze vergadering geene speciale oproeping plaats vindt.

Ook belangstellende niet-leden hebben toegang.

Zij die op de maandelijksche vergaderingen eene mededeeling doen, worden verzocht ze op schrift te stellen, om zodoende zekerheid te hebben dat ze in het verslag met juistheid wordt weergegeven.

HET BESTUUR.

VERSLAG DER MAANDELIJSCHE VERGADERING OP WOENSDAG 12 JANUARI L.L.

Met den Voorzitter zijn aanwezig de heeren: M. J. van 't Kruys, Dr. van der Meer, Dr. A. Muskens, W. de Backer, P. Hens, Legers, L. Keüller, H. C. Funke, C. A. Idzerda, Br. Bonifacius, Br. Pius, Edm. Nyst, Aug. Kengen, P. F. Röschkamp S. J., J. Pagnier.

De Voorzitter geeft 't woord aan den heer Keüller, die 'n eauserie houdt over: het voorkomen van Sibber- en Sicherblok in Zuid-Limburg, met 't oog op 't gebrek, 'twelk zich meer en meer doet gevoelen aan geschikten bouwsteen.

Na gememoreerd te hebben hoe de diepe ondergrond van Zuid-Limburg wordt gevormd door de steenkoolformatie en hierop de krijtformatie gelegen is op haar beurt bedekt door tertiaire zanden, door diluviaal grint en löss en eindelijk alluvium, wijdt hij uit over 't bovengedeelte van het Limburgsch krijt, het z.g. Maestrichtien, 't welk in z'n bovendeelen bestaat uit een aantal lagen, zachte en harde die als bouwsteen totaal onbruikbaar zijn. Ubaghs noemt dit gedeelte: „partie à Ostrea larva”, naar 't fossiel van dien naam, 'twelk er met massa's in voorkomt.

Onder deze lagen ligt: de eerste bryozoënlagen; daaronder 3—5 M. mergel en dan volgt de tweede bryozoënlagen. De 3—5 M. dikke mergellaag (tus-

schen de twee bryozoënlagen) is van slechte kwaliteit.

De beide bryozoënlagen, die ieder rusten op 'n harde fossielenrijke bank strekken zich uit door 't gansche Limburgsche krijtgebied, d.w.z. zowel aan linker- als rechter Maasoever.

Ze mogen dus beshouwd worden als gidslagen.

Harde lagen en gruislagen (= agglomeratie van fijne mergel en fragmenten van bryozoën), komen in 't Limburgsche krijt meermalen op verschillende hoogten voor, maar komen er niet overal voor; ze zijn lensvormig.

Al deze verschillende harde lagen zijn bekend onder den naam van tauw.

Vlak onder de tweede bryozoënlagen en hare harde bank begint 't krijt met verspreidliggende vuursteenen, 't z.g. tuffeau à Silex épars van Ubaghs, ook tuffeau exploité genaamd, ter dikte van 9 à 10 M.

Deze laag bestaat uit de bekende zachte mergel; in haar zijn aangelegd de groeven van St. Pieter, Canne, Geulem, Vilt, Valkenburg.

Waar deze mergel tegen weersinvloeden niet bestand is, is hij voor buitenwerk minder geschikt.

Toeh is de laag veel geëxploiteerd en wel zoo hoog mogelijk, d.i. tot aan de harde bank onder de onderste bryozoënlagen, terwijl men haar naar beneden toe zoo ver doenlijk ontgonnen heeft, n.l. tot aan den „grondwaterspiegel”.

Overal dus waar deze „grondwaterspiegel” hoog ligt (Valkenburg, Vilt, Geulem, Canne) zijn de gangen niet hoog.

't Diep gelegen zijn van den grondwaterspiegel te St. Pieter deed hier de gangen hooger worden. Dit laatste is ook 't geval in 't z.g. Romeinsch gedeelte te Valkenburg.

Hierna geeft spreker eene uiteenzetting over de wijze waarop in deze laag de vuursteenen voorkomen en wijst er op hoe in de massa van de mergel dezer afdeeling, op verschillende hoogten, hier en daar, lensvormige hardere lagen zitten, („heerdt"!), terwijl men tevens hardere lagen aantreft, welke vol fossielen zitten („tauw"! en „het helt"! = het harde volgens benaming der blokbrekers).

Na het krijt met verspreide vuursteenen volgt de afdeeling: krijt met grauwe vuursteenen, waarvan de juiste begingrens echter moeilijk is aan te geven.

In 't onderste gedeelte van het krijt met verspreide vuursteenen is 'n harde ± 0.50 M. dikke laag, waaronder zich 'n mergellaag bevindt van 3—4 M. Te Sibbe is van deze laatste 'n gedeelte ontgonnen, eveneens in 't laagste gedeelte der Valkenburger groeve.

Onder deze 3—4 M. dikke laag zit op beide plaat-

sen eene andere harde laag van 0.25—0.50 M., de *Stellocavea*-laag van Ubaghs, aldus genoemd naar 't fossiel, 'twelk hierin veelvuldig voorkomt. Tot en met de *Stellocavea*-laag rekent Ubaghs het krijt met verspreide vuursteen.

In 'n gedeelte der Sibber-groeve (zie boven) is de mergel ontgonnen tusschen de twee harde lagen; hier is dus de eerste harde bank, de zoldering; en de *Stellocavea*-laag, de vloer der ontginning.

De voornaamste ontginning te Sibbe is echter onder de *Stellocavea*-laag, die er derhalve de zoldering vormt.

In 't diepste gedeelte der Valkenburger groeve bevinden zich beide harde banken ook en men heeft er vroeger de mergel ontgonnen tusschen de bovenste laag en de *Stellocavea*-laag.

Deze laatste ontbreekt totaal in de groeve van St. Pieter, in welke groeve, in 't onderste gedeelte, eene harde bank de vloer der meeste gangen vormt en de tweede bryozoënlag over 't algemeen de zoldering uitmaakt.

Volgens Ubaghs begint onmiddellijk onder de *Stellocavea*-laag de afdeeling van het krijt met grauwe vuursteen. Ze bestaat uit afwisselende lagen mergel en vuursteen.

De bovenste vuursteenlagen bestaan haast altijd uit dunne stukken, de meer lager gelegen uit meer onregelmatige stukken.

Te Sibbe ligt boven de eerste doorgaande vuursteenlaag van deze afdeeling eene laag mergel, welke daar ter plaatse hoofdzakelijk werd ontgonnen.

De eerste doorgaande vuursteenlaag maakt er dus den vloer uit, de *Stellocavea*-laag is er de zoldering der gangen.

Deze ontginbare mergel is $\pm$ 2 M. dik.

Op ongeveer de halve hoogte dezer laag treft men een doorgaand schelpenleger aan, niet dik, nu eens wat hooger, dan wat lager gaande. Dit leger maakt er den steen minder geëigend voor bouwsteen, hierdoor komt 't dat Sibber mergel slechts geleverd wordt inn $\pm$ 0.80 M. hooge blokken.

Spreeker constateerde te Valkenburg, dicht bij den uitgang (de Reuzentrap), dat men daar op twee plaatsen mergel ontgon dieper dan den vloer der gangen. De vloer daar was 'n harde laag; hieronder werd $\pm$ 1.50 M. mergel uitgehaald; onmiddellijk onder deze mergel was 'n doorgaande vuursteenlaag. Zoo goed als zeker zat men hier dus te werken in dezelfde laag als te Sibbe, dus in Sibber blok!

Kort onder de bodem-vormende vuursteenlaag zou er, volgens het zeggen van blokbrekers te Valkenburg de grondwaterspiegel zijn.

Waar de waterstand dicht bij den dalwand 't diepst is en 't grondwater in meer Zuidwaarts gelegen gedeelten van de groeve hooger moet liggen (denk aan het Meertje!) zal men te Valkenburg meer Zuidwaarts geen Sibber blokken kunnen uithalen. Wil men dezen steen hier vinden dan zal men zoo diep mogelijk niet ver van den dalwand moeten zoeken.

Spreeker meent dat 't niet gewaagd is te beweren dat de Valkenburger groeve ongeveer uitgeput is.

Ditzelfde geldt voor Vilt en Geulem, eveneens voor Canne, waar de waterspiegel overal hoog is.

Te St. Pieter daarentegen ligt hij door den geomorphologischen toestand relatief zeer diep.

Een nauwkeurig palaeontologisch onderzoek moet nog uitmaken of de bovenste harde laag te Sibbe en de vloer van de gangen van den St. Pietersberg één horizon vormen.

Niet diep onder de harde laag van St. Pieter volgt de eerste doorgaande vuursteenlaag van 't krijt met grijze vuursteen. Deze vormt dus met den vloer van de Sibber groeve één horizon.

Gesteld dus dat de tauwlaag van St. Pieter één horizon vormt met de *Stellocavea*-laag of met de 2de harde Sibber-laag, dan moet er ook te St. Pieter boven de genoemde vuursteenlaag eene laag Sibberblok zitten.

Wijders behandelt de Heer Keuller 't verschil (een gering) tusschen het Maastr. krijt in 't Oostelijk gedeelte en dat van 't Westen van de Maas. Ubaghs meende al, dat de krijtze in het Westen dieper was dan in 't Oosten. Op niet grooten afstand ten Oosten is waarschijnlijk 't strand der krijtze geweest; ze had daar een meer littoraal karakter, getuige de Kunrader steen, waarin fossiele planten zijn gevonden.

Over de ligging van den Kunrader steen is men 't niet eens.

Staring plaatst hem tusschen de afdeeling „tuffeau à *Ostrea larva*” en de „tuffeau à *Silex epars*” (zie boven).

Volgens Ubaghs hoort hij tehuis onder 't krijt met grijze vuursteen. De Kunrader steen zou bij Maastricht vertegenwoordigd zijn door het bekende Coprolietenlaagje.

Klein beweert Kunrader steen gevonden te hebben op het zand van Herve.

Anderen houden hem voor 'n meer littorale facies van het krijt met grijze (of zwarte) vuursteen.

Ubaghs beweert dat Kunrader steen gevonden werd achter de Klaupiep te Valkenburg, waar men in de groeve een put had gegraven en wel onder het krijt met grauwe vuursteen.

Hierna behandelt spreker de 5de afdeeling: het krijt met zwarte vuursteen, 3—50 M.), die vanaf Slavante tot aan de Belgische grens en ook op enkele plaatsen in het Z.-O. van Limburg zichtbaar is en de 6de afdeeling: wit krijt zonder vuursteen, krijt van Gulpen (10—60 M.), 'twelk voorkomt in 't Z.-O. onzer provincie en verder in België, o.a. ten W. van Visé.

In Zuid-Limburg vormt 't afwisselende harde en zachte lagen; de harde worden gebruikt voor bakovensteen.

Dan krijgen het zand van Herve, 3—55 M. en het zand van Aken, 25—80 M., eene beurt.

De studie van het Limburgsche krijt, vooral het Maastrichtsche, zegt de heer Keuller, is verouderd, is grondig „à refaire”.

Een palaeontologisch, stratigrafisch, tectonisch onderzoek is noodig, terwijl 't petrografisch onderzoek ook gewenscht is.

Het Maastrichtsche krijt, voor zoover het bouwsteen kan bevatten ligt binnen het Z.-W. gedeelte van Zuid-Limburg.

De Westelijke grens van dit gebied is de Nederl.-Belgische grens. Een goed uur ten Z.-W. van Maastricht heeft men de groeven van Sichen, Sussen, Bolré (Sicher blok). In de „enclave” Maastricht zit mergel in den Zuidelijken hoek: de St. Pietersberg tusschen Maas en Jeker en de Hollandsche groeven van Canne. Ten Noorden van Maastricht vindt men mergel nabij de Belgische grens, langs de Zuid-Willemsvaart in de grindgroeve Belvédère. De heer Keuller houdt dit krijt als te behooren tot de krijt-afdeeling voor ontginning niet geschikt schikt.

De Noordelijke grens van het mergelgebied wordt

gevolgd van Meerssen uit door 't dal der Geul tot even ten Costen van Valkenburg.

Benoorden de Geul vindt men alléén mergel aan den dag staande in den Ravensbosch. Van Meerssen uit Zuidwaarts vormen de steile Oostelijke dalwanden der Maasvallei de Westelijke grens van het mergelgebied ten Ooste van de Maas.

In de richting Z.-W. tusschen Valkenburg en 't station Oud-Valkenburg moet de Oostgrens van 't mergelgebied zijn, zoo ongeveer de holle weg van het Huis ter Geul naar Sibbe.

De meeste en de belangrijkste mergelgroeven vindt men in of nabij den Zuidelijken Dalwand der Geulvallei (Meerssen, Geulem, Berg, Vilt, Valkenburg en Sibbe).

Hier en daar zijn in 't mergelgebied breuken of verwerpingen geconstateerd.

1e. Verwerping Valkenburg (St. Josephgesticht), Kasteel Schaloen.

2e. Verwerping Klaupiep, een weinig ten Zuiden van Valkenburg; hare richting is Oost-West; ze gaat door op korten afstand ten Noorden van Vilt en tusschen Berg en Terblijt.

Te Bemelen heeft Keuller mergel van tuffeau exploité geconstateerd niet ver van den bovenkant hoofdterras. In de mergelgroeve in 't Meerssener broek vond hij eene bryozoënlag (de onderste) ter hoogte van het maaiveld. Tusschen beide punten moet dus de klaupiep verwerping doorgaan. Ten Westen eindigt zij vermoedelijk in de iste verwerping. Bij de Klaupiepverwerping is de Noordelijke schol gezonken. Verwerping ruim 20 M. In de Valkenburger groeve brengt ze tuffeau exploité in lateraal contact met krijt met grauwe vuursteen ten Zuiden. Klein heeft de klaupiepverwerping vastgelegd door meting op 't plateau. In de groeve zelf is ze zichtbaar.

3e. Verwerping Sibbe. Door Klein geconstateerd, vermoedelijk in O.-W. richting, derhalve vrijwel evenwijdig aan de Klaupiepverwerping. De Sibbegroeve ligt ten Zuiden der verwerping. Waarschijnlijk strekt ze zich verder Oostwaarts en Westwaarts uit.

Hierna behandelt spreker de vraag: „Is het mogelijk of waarschijnlijk, dat binnen het gebied, waarover wij het gehad hebben, mergel kan gevonden worden, die als bouwsteen bruikbaar en tevens niet moeielijk ontginbaar is?”

Daartoe behandelt hij eerst de Sibber en Sicher-blok, beide heervast en van goede kwaliteit. Die van Sichen is de beste! Alle andere mergel uit 't tuffeau exploité is van minder gehalte, m. a. w. de mergel onder de Stellocavea-laag is goed, die er boven is hetzij niet goed (verweert) hetzij twijfelachtig.

't Zal dus zaak zijn te zoeken naar Sibber en Sicher blok.

Sibber blok wordt gebroken onmiddellijk onder de Stellocavea-laag tot aan de bovenste vuursteenlaag vann het krijt met grauwe vuursteen.

Te Sichen en Sussen wordt Sicher blok gebroken tusschen de bovenste vuursteenlagen van het krijt met grauwe vuursteen.

Sicher blok komt dus voor in 't bovengedeelte van het krijt met grauwe vuursteen, dus onmiddellijk onder de Sibberblok.

Overal waar derhalve Sibber zit, zit ook waarschijnlijk Sicher steen en omgekeerd.

Welnu, Sibber blok is gevonden:

te Sibbe;

te Valkenburg in 't diepste gedeelte der groeve.

Zit hij te Sint Pieter?

Zeer waarschijnlijk.

Waar is Sibber en Sicher blok genoegzaam exploitabel waarschijnlijk te vinden?

't Antwoord van den heer Keuller op deze vraag zullen wij geven in een volgend nummer.

De Voorzitter bracht den heer Keuller dank.

Blijkens de oplettendheid, waarmee men diens voordracht (welke door teekeningen verduidelijkt werd) had gevolgd, waren zijne beschouwingen en uiteenzettingen over mergel zeer in den smaak gevallen.

Hierna kreeg 't woord Burgemeester Hens uit Valkenburg, die steun vroeg voor zijne onderzoekingen betreffende de Limburgsche Avifauna (zie December-nummer van het Maandblad), steun, welke hem, bij monde van den Voorzitter, werd toegezegd.

Pater Rüschkamp S. J., Maastricht, deelde mede dat op 't einde van 1920 het aantal bekende Nederlandsche kevers 3510 bedroeg en thans blijkens Dr. Everts (Entomologische Berichten, no. 117) tot 3515 was opgeklommen.

Pater R. is gedurende 5½ jaar bezig kevers te verzamelen. Van de 3515 ontbreken er in zijne collectie slechts 700; ze omvat aan Nederlandsch en vlak in de buurt van Nederland grenzende kevers niet minder dan 3200 species.

Verder bespreekt Pater Rüschkamp de levenswijze van een kevertje *Leptinus testaceus* Müll. (Twee geprepareerde exemplaren laat hij zien). Als echte muizenparasiet moet dit diertje worden beschouwd; analoog de „bevervlooi”. *Platypstylus castoris* Rits mag men bij *Leptinus testaceus* Müll. spreken van een „muizenvlooi”.

Nog niet gepubliceerde waarnemingen door hem bij dit diertje gedaan zullen waarschijnlijk verschijnen in het Tijdschrift voor Entomologie.

Met een woord van dank tot de sprekers en na eene opwekking om de maandelijksche vergaderingen trouw te bezoeken sloot tegen 10 uur de Voorzitter deze echt goedgeslaagde, leerzame bijeenkomst.

GOED NIEUWS.

Aan steun — moreelen zoowel als financieelen steun — heeft 't, Goddank! 't Natuurhistorisch Genootschap in Limburg nimmer ontbroken.

Blijkens z'n ledenlijst telde 1 April 1911 't toen pas opgerichte Genootschap... 64 leden...

Vandaag mag 't zich verheugen in 'n ledental dat de 350 overschrijdt.

Daaronder zijn er heel wat, die der Vereeniging moreelen en financieelen steun geven.

Zoo'n zelfde steun kreeg 't Natuurh. Genootschap van wege de stad Maastricht.

Een onzer Limburgsche couranten schreef, bij gelegenheid der „geboorte” van ons Genootschap: „het zal trachten ook een provinciaal Museum te krijgen, waarin staaltjes van de prachtige planten- en dierenwereld van Limburg, versteeningen, opgezette dieren, geconserveerde planten, schelpen enz. enz. zullen worden bijeengebracht. Er zullen allicht gemeentebesturen zijn, die gaarne een leegstaand pand voor de inrichting van zulk een Museum willen beschikbaar stellen, want men kan op de vingers uittellen, dat dit geen kwade geldbelegging is”.....

Geen kwade geldbelegging!....

Wij weten niet, — willen ook niet weten, — of de stad Maastricht, toen ze in November 1912 eer

leegstaand pand voor de inrichting van zulk een Museum beschikbaar stelde, 'n goeie geldbelegging op 't oog had.

Doch wat we wèl weten is: het Maastrichter Gemeentebestuur van toen heeft, toen het de creatie van een Natuurhistorisch Museum mogelijk maakte onze vereeniging buitengewoon gesteund.

En doordat het Maastrichter Gemeentebestuur van heden op zoo'n onbekrompen wijze alles in het werk stelt om het Museum op waardige wijze uit te stoffeeren, verwerft het zich niet genoeg te waardeeren verdiensten voor de natuurhistorische wetenschap in het algemeen, voor de gewestelijke gansch in het bijzonder.

Steun in den vorm van een telken jare terugkeerend subsidie, groot f 200, ondervond het Genootschap ook van den kant der Provinciale regeering.

En toen het Genootschap, ondanks steun der leden, hulp der gemeente Maastricht en geldelijke tegemoetkoming der Provincie, tengevolge der totaal veranderde tijdsomstandigheden en immer grooter wordende behoeften, in finantieelen nood raakte en bij het Provinciaal Bestuur aanklopte om een verhoogd subsidie, heeft dat Bestuur niet gearzeld aan dit verzoek te voldoen.

In de laatste zitting der Provinciale Staten werd de subsidiepost voor het Natuurh. Gen. in Limburg met algemeene stemmen gebracht op f. 500.

'n Woord van hartelijken dank is hier zeker op z'n plaats.

Wij geven daarenboven den heeren Provincialen de verzekering, dat het Natuurhist. Genootschap, meer nog dan vroeger zal trachten te beantwoorden aan zijn doel: de beoefening der Natuurlijke historie en ze dienstbaar te maken aan de ontwikkeling onzer gewestgenooten.

WELKE VISCH?

Van den heere Geurts, hoofdonderwijzer te Echt, ontvingen wij een vischje, gevangen in de Maas bij Stevensweert.

Zoo op 't allereerste gezicht had 't, wat vorm betreft, iets weg van een karper:

Alevel, 'n karper was 't heel zeker niet, want 't beestje was, naar den aard der baarzen, toegerust met harde, stekelige vinstralen.

Toen we er Schlegel op na sloegen meenden we 'n oogenblik te doen te hebben met een jong exemplaar van de roode zeebrasem, *Pagellus centrodontus*. Ofschoon 'n zeebewoner, kon 't diertje misschien in de Maas terecht gekomen zijn.

Aan weerszijde van den schouder heeft de fraai rosé-keurige zilverachtig g'anzende zeebrasem eene groote zwarte vlek.

Ofschoon ietwat verkleurd was 't Stevensweert vischje nog zeer mooi getint en had twee zwarte vlekken, die echter bij nadere beschouwing bleken te zitten... op de kieuwen.

Daarenboven de zeebrasem heeft 12 harde en evenveel of ook wel 13 zachte stralen in de rugvin.

Ons exemplaar bezat 10 harde, 12 slappe....

Dus een zeebrasem was 't niet...

En 't bleek geen van al de visschen te zijn waarmee 'k hem vergeleken heb.

Schlegel liet me in den steek, Brehm kon me

niet helpen, de Fauna von Deutschland, door Dr. P. Brohmer maakte me niet wijzer, evenmin als de Faune de Belgique, van Prof. Aug. Lamere.

Ziehier de diagnose:

Rugvin: 10 harde, 12 slappe stralen;

borstvinnen: 12 slappe stralen;

buikvin: 1 harde en 5 slappe stralen;

aarsvin: 3 harde en 10 slappe stralen;

staartvin: 17 slappe stralen.

Is 't wellicht 'n bastaard?

Jos. CREMERS.

ONS MUSEUM.

Van de afdeling „Limburgsche dieren" in het Museum moet leering uitgaan. 'n Standaard-collectie vogels en viervoeters behoeft het niet te bergen. Zoo'n collectie is elders, b.v. in 'n academiestad, op haar plaats. De onze moet alleen 'n overzicht geven van wat er op dit gebied in Limburg huist en dan liefst zóódanig dat de bezoeker kan zien en leeren wáár en hóe onze vogels en viervoeters hier huizen.

Met dit doel hebben we een stukje natuur laten aanbrengen, eene waterpartij.

Daarin en daaromheen zijn water- en moerasvogels, uit Limburg afkomstig, aangebracht.

Wie het Natuurh. Museum in „Artis" te Amsterdam wel 'ns bezocht heeft, zal zich herinneren, hoe ook dáár verschillende biologische groepen te zien zijn.

We vleien ons met de hoop dat de groep in het Maastrichter Museum niet behoeft achter te staan voor de Amsterdamse bezienswaardigheden op dit gebied.

De kunstzinnige, natuurgetrouwe vervaardiger is: de heer Haenen uit Hoensbroek. J. C.

AANWINSTEN VOOR HET MUSEUM.

Van den Heer Paul Marres, Maastricht: Fossiele beenderen (paard) uit löss, ± 8 M. diep, Belvédère;

van den Heer Coolen, St. Pieter: Onderkaak van *Chelonia*, vischtanden, *belemnitea mucronata*, *nerita rugosa* uit den St. Pietersberg;

van den Z.Eerw. Heer Kengen, pastoor Caberg: 2 *Terebratula* sp. en verschillende haaiantanden uit krijt in het Bosscherveld (put voor watervoorziening);

van den Heer Mr. Jos. Gadiot, Maastricht: *Micraster cor anginum* en *Ananchytes ovatus* (vindplaats?);

van den Heer W. de Backer, Scharn: hoorn van een rund (waarschijnlijk alluviaal);

van den Heer Pierre Cremers, Hoensbroek: boschfazant.

van den heer Geurts, hoofdonderwijzer te Echt: fragment eener zeelie uit grint te Echt en een vischje uit de Maas bij Stevensweert. (Zie hierna elders in dit Maandblad.)

AANWINSTEN VOOR DE BIBLIOTHEEK.

Pieter Blussé: de zijdenteelt en kweeking van den Moerbeziënboom (met platen), Dordrecht, bij A. Blussé en Zoon, 1798 (gesch. v. W. de Backer).